

Bir Ömrün Değişmez Prensibi: Müsbet Hareket

Prof. Dr. Alaaddin BAŞAR

Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi

“Bizim vazifemiz, müsbet hareket etmektir.
Menfî hareket değildir.” Said Nursî

Öz

Bediüzzaman Said Nursî'nin Risale-i Nur'u yazdığı ve neşrettiği dönem dine karşı her türlü baskının yapıldığı bir dönemdi. Böyle bir dönemde yapılacak olan iman hizmetinde daha hassas davranmak gerekiyordu. Bu hassasiyetin bir neticesi olarak Nursî iman hizmetinde müsbet hareket etmeyi temel bir prensip olarak görmüştür. Müsbet hareket bütün olumlu, uygun, yapılması memnuniyet verici olan davranışları içine alır. Menfî hareket ise müsbet hareketin zıddı olup olumsuz, fert ve toplum için uygun olmayan, yapılması kimseyi memnun etmeyen hatta kişilere veya topluma zarar veren fiillerden ibarettir. Müsbet hareketin manevî esasî şefkattir. Tebliğ vazifesi yapanlar bu asrın bir gereği olarak görevlerini yumuşak sözle yapmalıdırlar. Ancak tebliğ vazifesini yapmak kuldan, muvaffak olmak Allah'tandır. Hizmet ederken istenen sonucun mutlaka gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmamalıdır. İman-Kur'an hizmetinde bulunurken kişiler ne kadar zulüm ve sıkıntı görürlerse görsünler müsbet hareket gereği ülke içinde kaba kuvvete başvurmamalıdırlar. Ayrıca hizmette muvaffakiyetin bir şartı da din hizmeti yapanların ittifak etmeleridir. Dini gruplar arasında ittifakın sağlanması da müsbet harekete bağlıdır. Said Nursî bir ömür boyu müsbet hareket etmeyi kendine düstur edinmiş; Nur talebelerini asayişî temin etmenin manevî bekçileri olarak görmüştür.

Anahtar Kelimeler: Müsbet hareket, menfî hareket, tebliğ, şefkat, asayiş, ittifak, muvaffakiyet.

A Constant Principle of Life: Positive Action

Abstract

In the time in which Said Nursî's Risale-i Nur was being written and disseminated there were all sorts of oppressions being inflicted against religion. With regard to that period, a service towards Belief with even greater care and sensitivity had to be conducted. As a result of that sensitive and careful approach, Nursî emphasized “positive action” as a foundational principle of the service of belief. Positive action embodies all positive and appropriate conducts and is a purveyor of contentedness. In the case of negative action - it works against the attributes of positive action and is composed of negativity, it is neither appropriate for the individual or the society, such action pleases and satisfies nobody and moreover it harms people and the society. The inner essence of positive action is compassion. Those committed to this task must use gentle worlds as is particularly required by this century. The working is from human being, but the success comes from Allah. While doing such service one must definitely avoid looking to see if its' results will be realised

or not. While doing positive action; if a person observes oppression and tribulation then regardless of it's severity he must not resort to violence or force. This is a requirement of doing positive action within the domestic sphere. Additionally, a condition pertaining to the success of faith-service must come from the alliance between those who are carrying it out. Alliance between religious groups is dependent on positive action. Throughout his life Said Nursi applied positive action as a key principle; and he has seen the Nur students as spiritual guardians who provide security and public order.

Key Words: Positive Action, negative action, proclaim, compassion, peace, alliance, succes.

Giriş

Müsbet hareket, Risale-i Nur'un ilim ve irfana, tebliğ ve iknaya, muhabbet ve şefkate dayanan irşad metodudur. Bu meslek bütün mücedditlerin ortak yoludur. Hepsî, Allah Resulü'nden (a.s.m.) aynı dersi almış ve asırlarının şartlarına göre bu yolda yürümeye azamî hassasiyet göstermişlerdir. İmam Gazalî, İmam Rabbanî, Şeyh Abdülkadir Geylânî ve Mevlâna Celâleddin Rûmî hep bu mukaddes yolun yolcularıdır. Hepsinin ortak gayesi, insanları Hakkın rıza çizgisine çekmek, ebedî saadetlerine vesile olmaktır.

“Âlimler peygamberlerin varisleridir”¹ hadis-i şerifine en ileri mânâsıyla mazhar olan bu kutlu zevat içerisinde Bediüzzaman Said Nursi'nin hususî bir yeri vardır. Çünkü onun yaşadığı dönemde din hizmeti bu dönemin özellikleri sebebiyle çok daha önemlidir. Said Nursi, “Rüyada Bir Hitabe” başlıklı yazısında, her asrın mebusları içinde bulunan mübarek bir heyetin kendisine şöyle hitab ettiğini haber verir: “Ey helâket ve felâket asrının adamı, senin de bir reyin var. Fikrini beyan et.”² Nursî bu rüyayı sadık bir rüya olarak kabul etmiş ve kendisinin asra uygun din hizmeti yapması gerektiği şeklinde değerlendirmiştir.

Said Nursî bu zamanın bir müceddididir. Diğer mücedditlerin mücahedele-ri, İslâm'ı ana istikametinden uzaklaştırmak isteyen ve mü'minleri Ehl-i Sünnet itikadından saptırmaya çalışan birtakım gâfillere ve bedbahtlara karşı olmuştur. Bediüzzaman'ın asrı ise çok daha farklıdır. Onun zamanında, imanın erkânına ili-şilmiş, neden ve niçin yollu sorularla mü'minlerin kalplerine şüpheler sokulmuş, imanları tehlikeye atılmıştır. Ayrıca, küfür, dalâlet ve sefahat birer şahs-ı mânevî hâlinde ve dünya çapında organize edilmiş olarak imana, İslâm'a ve ahlâka mu-sallat olmuşlardır.

Tarihte benzeri görülmemiş bu ifsat hareketlerine karşı, tebliğ ve irşad vazifesini mânen yüklenen Bediüzzaman, bir yandan şüpheleri giderici ve mü'minlerin

1 Buharî, *İlim* 10; Ebû Dâvûd, *İlim* 1; İbn Mâce, *Mukaddime* 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, V, 1985.

2 Said Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, 2011, İstanbul, RNK, s. 181.

imanlarını taklitten tahkik seviyesine çıkarıcı kıymetli dersler verirken, diğer yandan bu engebeli, dikenli, mayınlı ve uçurumlarla dolu yolda müslümanların nasıl yürümleri gerektiğini ders veren lâhika mektupları kaleme almıştır. İşte müsbet hareket, bu ulvî yolculuğun esası ve yürüyüş ritmidir.

Said Nursi, kendisini menfî bir harekete sevketmek için yapılan bütün işken-celere, zulümlere, oynanan bütün şeytanî oyunlara sadece acı bir tebessümle karşılık vermiş, ona zulmedenler de dahil olmak üzere, bütün bir beşeriyetin imanını kurtarmak için çıktığı o mukaddes yolculuğunu, itidâl-i dem ile sarsılmadan ve düşmanlığa girmeden tamamlamıştır.

İman hizmeti, insanoğluna yapılabilecek en büyük yardımın ifadesi, en büyük müsbetin simgesidir. Kalpten küfür sökülüp atılacak, yerine iman bina edilecektir. Bu hizmet sonunda, bir insan iman nimetine kavuşursa, daha önce, sadece gördüğü eşya ile alâkadar olan bu adam, artık bütün âlemlerin Rabbine vâsıl olmuş, maddede boğulan akli âlemlerin yaratıcısını bulmuştur. Vazifesiz, sahipsiz, hâmisiz olmaktan kurtulmuş, ölüm ötesini bilememenin ıstırabından kurtulmuştur. İşte bu adamın imanına yapılan bu yardım, ne kör gözü açmaya benzer, ne de işitmeyen kulağı. Kendisine sunulan bu iman hizmeti, onun için ebedî bir ihsandır ve fânî dünyası için yapılan yardımlardan sonsuz derece büyüktür, ehemmiyetlidir. Cennette ne körlük var, ne sağırlık. Ne açlık var, ne susuzluk... Hiçbir elemin orada yeri yok. Hiçbir yokluk, hiçbir noksanlık o beldeye ayak basamamış. Bu akıllara sığmaz lütufların karşısında, yine akıl almaz azaplarıyla cehennem var. Cennete ermenin ve cehennemden kurtulmanın temeli, esası imandır. Onun içindir ki insanlığa yapılabilecek en büyük hizmet de iman hizmetidir.

İşte Bediüzzaman Said Nursi o engin himmetini, bu milletin imanının kurulmasında merkezleştirmiş büyük mürşid, mânevî hekim ve eşsiz müceddiddir. Bütün mesaisini iman vadisine hasreden bu büyük mürşid: “Ben imanın cereyanındayım, karşımda imansızlık cereyanı var, başka cereyanlarla alâkam yok.”³ diyerek müsbet hareketin iman hizmeti, menfinin ise imansızlık cereyanı olduğunu veciz bir şekilde ifade etmiştir.

Said Nursi, Risale-i Nur’daki imanî bahislerle imansızlık cereyanının, küfrün, şirkin ve dalâletin karşısına çıktığı gibi riya, gösteriş, teveccüh-ü nâs belâlarına karşı, **İhlâs Risalesi**’ni telif etmiştir. Müslümanlar arasında düşmanlık, kin, gıybet gibi âfetlerin mecra bulamaması için **Uhuvvet Risalesi**’ni kaleme almış, İslâm birliğinin en büyük bir düşmanı olan kavmiyetçiliğe karşı 26. Mektubun 3. Mebhas’ını yazmış, kısacası her menfiye karşı onu tesirsiz kılacak, onun panzehiri olacak bir eser telif etmiştir.

3 Said Nursi, *Emirdağ Lahikası II*, 2011, İstanbul, RNK, s. 249.

1. Müsbet Hareketin Anlamı

Müsbet kavramı olumlu, uygun, yapılması memnuniyet verici olan, pozitif, isbat olunan, delili açık ve sabit olan anlamlarına gelir. Konusu madde ve olay olan, deney ve tecrübe ile ispatlanması mümkün olan ilimlere de müsbet ilimler veya pozitif bilimler denir. Menfî kavramı ise müsbetin zıddı olup noksan, olumsuz, uygun olmayan, yapılması memnuniyet verici olmayan anlamlarında kullanılır.

İsbat edilen, ortaya konulan, herkesin istifadesine sunulan şeyler müsbettir. Bu anlamda müsbet yapmaktır, imardır. Menfî ise ispatlanamayan, ortaya konulamayan, istifadeye sunulamayan şeydir. Bu anlamda menfî tahrip ve yok etme sayılır.

Dünün boş arsasına bugün bir bina kurulup istifadeye sunulmuşsa bu bir müsbet harekettir. Ama mevcut bir bina ortadan kaldırılmış, kullanılamaz hâle getirilmişse bu da menfî harekettir.

Nefy sürgün etmek, menfî de sürgün edilmiş olan anlamına gelir. Nefyde bir şeyi ortadan kaldırma ve yokluğunu iddia etme anlamı mevcuttur. Küfre giren insana imansız denilmesi de bundandır. Bu adam, kendi iman sarayını yıkmıştır. Kezâ, iffet ve ahlâk köşkünü harab eden adama da ahlâksız deriz. Burada da bir menfî hareket söz konusudur.

Sağır bir insan sesler âleminin câhilidir. Ona göre, ses diye bir şey yoktur. Şefkatli bir hekim kulağını tedavi ederek onun işitmesini sağlarsa, artık bu adam için sesler âlemi sabit olmuştur. Bu hekimin yaptığı müsbet harekettir; işiten kulağı sağır hâle getirmek ise menfî harekettir.

Görme hâdisesinde de durum böyledir. Gözü görmeyen insanın şu kâinat hakkındaki bilgisi ancak elinin temas kurabildiği eşyaya münhasırdır. Bu adamın gözü tedavi edildiğinde, nazarı yıldızlarda, güneşte, ayda, dağlarda, ovalarda doluşmaya başlar ve hususî dünyası sınırsız denilebilecek ölçüde genişler.

Bediüzzaman'ın hizmet metodu müsbet harekettir. O bütün ömrü boyunca tatbik ettiği bu prensibi özet olarak şu ifadelerle anlatır:

Bizim vazifemiz müsbet hareket etmektir. Menfî hareket değildir. Rıza-yı İlâhiye göre sırf hizmet-i imaniyeyi yapmaktır: Vazife-i İlâhiyeye karışmamaktır. Bizler asayişî muhafazayı netice veren, müsbet iman hizmeti içinde herbir sıkıntıya karşı sabırla, şükürle mükellefiz.⁴

Bu ifadelerde müsbet ve menfî hareketin özü ortaya konmuş sayılır: Allah rızası için çalışmak müsbet; riya, gösteriş ve menfaat için çabalamak menfî bir durumdur. Bediüzzaman'ın başka yerlerdeki açıklamalarını da dikkate alarak şöyle bir müsbet-menfî değerlendirmesi yapmamız mümkündür:

4 Said Nursi, *Emirdağ Lahikası II*, 2011, İstanbul, RNK, s. 249.

İman hizmeti müsbet; küfür ve dalâlete, isyan ve sefahate çalışmak menfidir.

Allah’a tevekkül müsbet; Allah’ın vazifesine karışmak menfidir.

Asayışı muhafaza müsbet; kavga ve ihtilâl çıkarmak, huzur ve emniyeti ihlâl etmek menfidir.

Sabır ve şükür müsbet; sabırsızlık ve isyan menfidir.

Müsbetler de, menfiler de sayısız denecek kadar çoktur ve derece derecedir. Müsbetin en yüksek derecesi iman hizmetini yalnız Allah rızası için yapmaktır.⁵

2. Müsbet Hareketin Manevi Esası Şefkattir

Said Nursî, iman hizmeti yapmaya talip Nur talebelerine Kur’an-ı Kerim’den çıkardığı dört adımlık bir güzergâh çizmiştir: “*Acz ve fakr ve şefkat ve tefekkür tariki...*”⁶

Acz ve fakr, ubudiyetin esasıdır. Şefkat Rahîm ismine, tefekkür ise Hakîm ismine ulaştırır. Rahîm ismine mazhariyet, iman hizmetini netice verir. Çünkü insanlar için asıl acınması gereken durum onların imansız ölüp Cehennem’e gidecek olmalarıdır. İnsanlara şefkat duyan birisi öncelikle onların imanlarını kurtarmaya çalışmalıdır. İmansızlığın ne derece dehşetli bir sonuç doğuracağını ruhunun derinliklerinde hisseden Said Nursî bu durum karşısında şöyle feryad ediyor: “*Karşımda müthiş bir yangın var. Alevleri göklere yükseliyor. İçinde evlâdım yanıyor, imanım tutuşmuş yanıyor. O yangını söndürmeye, imanımı kurtarmaya koşuyorum.*”⁷

Bir baba bütün evlâtlarını sever ama, onlar içerisinde hasta olanı, ölümle pençeleşeni daha çok yâd eder. Kalbi onun için daha çok çarpar. Bediüzzaman Said Nursi imansızlık cereyanının ne dehşetli manevi bir hastalık olduğunu anlamış ve bu hastalığı tedavi etmek için beş bin sayfalık Risale-i Nur eserlerini telif etmiştir. Yalnızca eser yazmakla da yetinmeyerek hayatını iman kurtarma davasına adanmıştır. Bu uğurda her şeyden vazgeçerek sıkıntı, ıstırap, zehirlenme, mahkeme, hapis, sürgün dolu bir mücadelede hayatı sürdürmeyi tercih etmiştir. Davası uğruna çektiği sıkıntıları şöyle dile getirir:

Seksen küsur senelik bütün hayatımda, dünya zevki namına birşey bilmiyorum. Bütün ömrüm harp meydanlarında, esaret zindanlarında, yahut memleket hâpishanelerinde, memleket mahkemelerinde geçti. Çekmediğim cefâ, görmediğim ezâ kalmadı.⁸

İman dâvâsı uğruna büyük sıkıntılara katlanmak Allah Resulü’nün (a.s.m.)

5 Said Nursi, *Emirdağ Lâhikası II*, 2011, İstanbul, RNK, s. 249.

6 Nursi, *Sözler*, 2011, İstanbul, RNK, s. 516.

7 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, 2011, İstanbul, RNK, s. 614.

8 Said Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, 2011, İstanbul, RNK, s. 615.

sünnetindedir. Bediüzzaman bu sünneti kemâliyle yerine getirmiştir. Hz. Peygamber kendisine çeşitli sıkıntılar veren, kendisini öldürmek için çeşitli hilelere başvuran ve kendisiyle savaşılan insanları şefkatiyle affedip, hepsi için dua ettiği gibi, O'nun (a.s.m.) bu asırdaki vârisi⁹ olan Bediüzzaman da aynı yolda yürümüş ve kendisine her türlü zulmü ve haksızlığı reva görenler hakkında şöyle demiştir:

Benim ve Risale-i Nur'un mesleğinin esası ve otuz seneden beri bir düstur-u hayatım olan 'şefkat' itibariyle; bir mâsum'a zarar gelmemek için, bana zulmeden cânilere, değil ilişmek; belki beddua ile de mukabele edemiyorum.¹⁰

Bir başka risalesinde, kendisiyle beraber talebelerinin de çeşitli ezâ ve cefâlara mâruz kaldıklarını, ağır imtihanlar geçirdiklerini beyan ile şöyle ifade eder:

Bizim vazifemiz onlar hakkında yalnız hidayet temennisinden ibarettir. Bize ezâ ve cefâ edenlere karşı hiçbir talebemin kalbinde zerre kadar intikam emeli beslememesini ve onlara mukabil Risale-i Nur'a sadakat ve sebat ile çalışmalarını tavsiye ederim.¹¹

3. Tebliğ Vazifesi Kavli-i Leyyin ile Yapılır

Tebliğin önemli bir şartı tohumu ekmeyi usulüne uygun olarak yapmaktır. Bu noktada Said Nursi'nin kısaca tavsiyesi şöyledir: “*Risale-i Nur'un mesleği, nezihane, nâzikane, kavli-i leyyindir.*”¹²

Kavli-i leyyin tatlı ve yumuşak söz demektir. Yüce Allah Hz. Musa ve Hz. Harun'u Firavun'u hak dine davet etmek için gönderdiğinde onlara şöyle emretmişti: “İkiniz Firavun'a gidin; çünkü o, iyice azdı. Ona tatlı, yumuşak bir tarzda hitap edin. Olur ki aklını başına alır, yahut hiç değilse biraz çekinir.”¹³ Yüce Allah tarafından verilen bu emir, bir Müslüman'ın düşmanına olan tutumunu belirlemede temel kriter olarak dikkat çekmektedir. Buna göre âyette “kavlen leyyinen” ifadesinin kullanılması, Firavun'a karşı hem nasıl konuşulacağına hem de nasıl davranılacağına ışık tutmaktadır. İbn Abbas, âyetteki “kavlen leyyinen” ifadesini, Hz. Musa ve Hz. Harun'un konuşmalarında sert ve kaba olmayıp latîf olmaları şeklinde yorumlar. Aynı şekilde bazı müfessirler de bu ifadeyi, nezaket, kibarlık ve yumuşaklık olarak açıklamışlardır. Bikâî bu âyeti esas alarak “emri bi'l-ma'ruf” görevini yerine getiren insanların muhatapların seviyesine göre derece derece en güzel şekilde yumuşak davranmaları gerektiğine özellikle dikkat çekmektedir.

İman davası en güzel şekilde ve en yumuşak ifadelerle anlattıldığı halde, sözler

9 “Alimler Peygamberlerin varisleridir” (Tirmizî, *İlim* 19; Ebû Dâvûd, *İlim*, 1; İbn Mâce, *Mukaddime* 17) hadisi gereğince ilmî derecesine göre her alim Hz. Peygamber'in varisi sayılır.

10 Said Nursi, *Şualar*, 2011, İstanbul, RNK, s. 376.

11 Said Nursi, *Emirdağ Lahikası II*, 2011, İstanbul, RNK, s. 84; a.mlf., *Tarihçe-i Hayat*, 2011, İstanbul, RNK, ss. 671-72.

12 Said Nursi, *Lem'alar*, 2011, İstanbul, RNK, s. 200.

13 Tâhâ Suresi, 20/44.

tesirini göstermezse, yeise ve ümitsizliğe düşmemek gerekir. Zira, ekilen tohumun mahsul vermesi için tarlanın elverişli, iklimin de müsait olması lâzımdır. Zemherir ayında gül yetiştirilmez, kum ve çakıldan meyve alınmaz. Muhatabınızın iç âlemi her zaman çok önemlidir. “*Hidayete erecekleri en iyi bilen Allah’dır.*”¹⁴ âyet-i kerimesi, tebliğ görevini hakkıyla yapan bir mü’min için en büyük bir teselli kaynağıdır.

Kendi vazifesini yapmakla meşgul olanlar, menfî harekete vakit bulamazlar. Ve yine diyoruz ki, kendi görevlerini bir tarafa bırakıp sadece dış hâdiselerle, sosyal neticelerle ilgilenenler, umduklarını bulamayınca, önce tedirgin olurlar ve sonunda ümitsizliğe düşerek menfî hareketlerle teselli bulmaya çalışırlar. Tebliği terkedip dedikoduya koşar, ıslahdan vazgeçip tahribe saparlar. Sevdirmeyi bırakıp nefret ettirirler.

Bunlar İslâm’ı, tebliğ yoluyla neşretmedeki boşluklarını zorbalıklarla kapamak isterler. Hâlbuki Tefsir âlimlerimiz, bize bu zorlamanın sadece dinî meselelerde değil, hiçbir hususta câiz olmadığını beyan ediyorlar. Nitekim Elmalılı Hamdi Yazır, “*Dinde ikrah yoktur*”¹⁵ âyetini “*Zorlama denen şey dinde yoktur; bu, dine uygun bir davranış şekli değildir.*”¹⁶ şeklinde tefsir eder.

Tebliğ vazifesinde en çok kaçınılması gereken fiillerden biri zorlamadır. Yüce Allah dinde zorlama olmadığını açıkça beyan etmiştir. Çünkü zorlama müsbet bir hareket değildir. Zorlama ile insan ne irfana kavuşur, ne ilme, ne ahlâka... İkraha ağacında irşad bitmez. Bir çocuğa bile zorla iş yaptırmak mümkün olamazken, büyük insanların kalbine imanı zorla sokmak hiç mümkün olmaz. Kalp zorlamaya gelmez. İkraha ancak bedene yapılabilir. Kalbe ne sevgi zorla yerleşir, ne de nefret. Tam tersine, zorlama muhatabı inatlaşmaya götürür ve sevdiğinizden nefret etmesine, nefret ettiğinize de sevgi beslemesine sebep olur. “*Atı suya zorla sokabilirsiniz ama, ona zorla su içiremezsiniz.*” sözü bu gerçeği güzelce ders veren bir darb-ı meseldir.

4. Hizmette Muvaffakiyet Allah’ın Tevfikine Bağlıdır

Emr-i bil-marûf nehy-i anil-münker prensibi, peygamberlerden en aşağı dedecedeki müminlere kadar herkesi içine alacak geniş bir sorumluluk alanı doğurur. Bu sorumluluk çerçevesinde fertlerin görevi tebliğden ibarettir. Fiili müdahale ancak kamu görevi yapanların hakkı olabilir, fertler sadece sözlü bildirimle yetinmelidirler.

Tebliğ her müslümanın vazifesi olmakla birlikte tebliğin sonuç getirmesi Al-

14 Yunus Suresi, 10/56.

15 Bakara Suresi, 2/256.

16 Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’an Dili*, 1979, İstanbul, Eser Neşriyat ve Dağıtım, s. 860.

lah'ın tevfikine ait olan bir durumdur. Bu bakımdan fertler kendi vazifesine bakıp Allah'ın vazifesine karışmamalıdır. Bir Nur talebesinin, Risale-i Nur'un müsbet hareketle ilgili bütün esaslarına riayet ederek hâlis bir iman hizmeti yaptığı hâlde, insanları ıslah vâdisinde umduğu neticeye ulaşamaması hâlinde, yeise düşmemesi için göz önünde bulundurması gereken kural yine aynıdır: Allah'ın vazifesine karışmamak.

Nur talebesinin vazifesi müsbet hareketle ilgili bütün esaslara rivayet ederek çalışmaktır; muvaffak olmak Allah'ın vazifesine taalluk eder, neticeleri yaratmak O'na aittir. Rezzak (rızkı verici) O olduğu gibi, Hâdî de (hidayete erdirici) O'dur. Rızık konusunda nasıl insanlar sadece tohumu ekip, gerekli bakımı yaptıktan sonra bir habbenin on, yüz, yahut bin olmasına karışmıyorlar, bunu ancak Allah'ın kudret ve rahmetinden bekliyorlarsa, kalplere ekilen hakikat tohumlarının sünbül vermesine de insanlar karışmamalıdır. Kalpler Allah'ın kudret elindedir ve Hâdî ancak O'dur. Tebliğciler bir düğmeye basar, ışığı Allah yaratır. İnsanlar kibriti çakar, ateşi Allah yaratır. Kalplerde hidayet nurunu parlatan da O, muhabbet ateşini yakan da O'dur.

Tebliğciler O Rahîm olan Rabblerinin lütfuna sığınır, O'na dua ve iltica ederler. Bütün insanlar O'nun kuludur. Tebliğciler O'nun kullarını O'nun rızasını umarak, O'nun yoluna dâvet ederler. Bundan ötesi tebliğcilerin irade sınırını aşar ve sorumluluk sahalalarının dışında kalır. Peygamberler üzerine dahi tebliğden başka bir vazife yoktur.¹⁷ Bu durumu başka insanların üzerine tebliğin ötesinde bir görevin yüklenmesi düşünülemez.

Bediüzzaman bu konuda şu dersi veriyor:

Vazifemiz olan hizmet-i îmaniyeyi ihlâsla yapmağa çalışmalı; vazife-i İlâhîyye olan muvaffakiyet ve hayırlı neticeleri vermek cihetine karışmamalıyız. 'Hayru'l-a'mâli ahmezühâ' (Amellerin en hayırlısı en zor olanıdır)¹⁸ deyip bu çilehânedeki sıkıntılara sabır içinde şükretmeliyiz. Amelimizin makbuliyetine bir alâmet ve kudsî mücahedemizin imtihanında tam bir şehâdetname almamıza bir emâredir bilmeliyiz.¹⁹

4. Dahilde Kuvvet Kullanılmaz

Said Nursî, müsbet hareket ilkelerinden birisinin de ülke içinde kaba kuvvete başvurmamak olduğunu ifade eder:

Hariçî (dış ülkelerden gelen) tecavüze karşı kuvvetle mukabele edilir... Dahilde (ülke içinde) ise öyle değildir. Dahildeki hareket müsbet bir şekilde mânevî

17 Nur Suresi, 24/54.

18 İsmail b. Muhammed Aclûnî, *Keşfu'l-hafâ' ve müzîlû'l-ilbâs, I-II*, tash. Ahmed el-Kalâş, ty., Kâhire, Dâru't-Türâs, s. 55.

19 Said Nursî, *Denizli ve Emirdağ Lahikaları, I-II*, (Mektup 225 - 226), s. 336, nur.gen.tr, Erişim Tarihi: 22 Eylül 2015.

tahribata karşı, mânevî, ihlâs sırrı ile hareket etmektir. Hariçteki cihad başka, dahildeki cihad başkadır.²⁰

Bu sözlerin sahibi, yirmi sekiz senelik hapis ve sürgün hayatına, defalarca zehirlenmesine, nice zulümlere mâruz kalmasına rağmen “yüzde on, zındık dinsizin yüzünden, yüzde doksan mâsuma zarar gelmemek için, bütün kuvvetiyle dahildeki emniyet ve asayîşi muhafaza”²¹ etmeye çalışmış, bunun için de, Nur dersleri vasıtasıyla herkesin kalbine bir yasakçı bırakmaya gayret etmiştir.

Bediüzzaman tebliğ vazifesini yaparken yanlış anlama veya düşmanlık sebebiyle Nur talebelerine sıkıntı verilirse, bu durum karşısında bile kaba kuvvete başvurmamaları hususunda onları uyarmıştır:

Risale-i Nur, tahkikî iman dersleri verir. Şâkirdlerini her türlü fenalıktan alıkoyar. Kalblere doğruluk aşılar. Onu hakkıyla anlayan artık fenalık yapamaz. Onun içindir ki, bugün memleketin her tarafındaki Risale-i Nur talebeleri, asâ-yişin manevî muhafızı hükmündedirler. Şimdiye kadar hiç bir hakikî Nur talebesinde âsâyîşe münafî bir hareket görülmemiş, âdeta Nur talebeleri zabitanın manevî yardımcısı olmuşlardır.²²

İman hakikatlerini kalplerde hâkim kılmanın, İslâm’ın emirlerini ferdin fiil âlemine aksettirmenin yolu sabırdan, şefkatten geçer. Şefkat, menfî harekete müsaade etmez. Zaten, dahilde niza ve kavga olamaz. Hiç kimse kendi yüzünü yumruklamaz, ağrıyan gözünü yuvasından çıkarıp atmaz, romatizmalı bacağına baltayla kesmez.

5. Müsbet Hareketin Toplumsal Sonucu Asayîştir

Said Nursi kendisini ve Nur talebelerini asayîşi muhafaza ile görevli kabul etmiş ve müsbet hareketin böyle bir sonucu doğuracağını söylemiştir: “Bizler asayîşi muhafazayı netice veren müsbet iman hizmeti için, herbir sıkıntıya karşı sabırla, şükürle mükellefiz.”²³

Cümlenin giriş kısmındaki mesaj, daha çok devlet yöneticilerine bakıyor. Asayişin ancak müsbet bir iman hizmetiyle temin edilebileceği ders veriliyor. Nur hizmetinin ulaştığı kimseler, problem olmak şöyle dursun, “asayişin birer mânevî bekçisi”²⁴ olmaktadırlar.

6. Hizmet Gruplarının İttifakı Müsbet Harekete Bağlıdır

Said Nursi’nin müsbet hareket noktasında üzerinde hassasiyetle durduğu önemli bir mesele de, İslâm’a farklı metotlarla hizmet eden Müslümanların, birlik

20 Said Nursi, *Emirdağ Lahikası II*, 2011, İstanbul, RNK, s. 250.

21 Said Nursi, *Emirdağ Lâhikası II*, 2011, İstanbul, RNK, s. 170.

22 Said Nursi, *İşârâtü’l-İ’caz*, 2011, İstanbul, RNK, s. 252.

23 Said Nursi, *Emirdağ Lahikası II*, 2011, İstanbul, RNK, s. 249.

24 Nursi, *Tarihçe-i Hayat*, s. 613.

ve beraberliğini temin etmektir. Bu ehemmiyetli nokta üzerinde çok tahşidat yapmış ve meşreb farklılığının ihtilâfa dönüşmemesine gayret etmiştir. Misâl olarak, İhlâs Risalesindeki dokuz emirden ilk üçünü kaydetmek isterim.

1. Müsbet hareket etmektir ki, yâni kendi mesleğinin muhabbetiyle hareket etmek. Başka mesleklerin adaveti ve başkalarının tenkisi, onun fikrine ve ilmine müdahale etmesin, onlarla meşgul olmasın.
2. Belki, daire-i İslâmiyet içinde, hangi meşrebte olursa olsun, medar-ı muhabbet ve uhuvvet ve ittifak olacak çok rabita-i vahdet bulunduğunu düşünüp ittifak ederek.
3. Ve haklı her meslek sahibinin, başkasının mesleğine ilişmemek cihetinde hakkı ise, mesleğim haklıdır yahut daha güzeldir diyebilir. Yoksa başkasının mesleğinin haksızlığını veya çirkinliğini îma eden hak yalnız benim mesleğimdir, veyahut güzel benim meşrebimdir, diyemez olan insaf düsturunu rehber etmek.²⁵

İman müsbet, küfür menfî olduğu gibi, bütün hayırlar, güzellikler müsbet, bunların zıtları ise menfî. O hâlde, müsbet hareket denilince, insan kalbine öncelikle iman hakikatlerini hâkim kılmak ve bu iman temeli üzerine başta ibadet ve güzel ahlâk olmak üzere hayrın, doğrunun, faydalının bütün şubelerini bina etmek anlaşılır. Gönül yapmak müsbet, kalp kırmak menfî. Şefkat müsbet, öfke menfî. Sabır müsbet, isyan menfî. Affetmek müsbet, intikam menfî. İltifat müsbet, hakaret menfî. Hüsn-ü zan müsbet, su-i zan menfî...

İmanın sabit olduğu bir kalpte, güzel ahlâk ve yüksek seciyeler, bütün şubeleriyle, neşv ü nema bulacaktır. Öyle ise gerek ferdî, gerek içtimaî hayatta hangi yüksek hasletin, hangi güzel ahlâkın inkişaf etmesi istenirse istensin, bunun yolu iman hakikatlerini kalplere tahkikî bir sûrette yerleştirmekten geçer. Bediüzzaman Said Nursi bu yolda yürümüş ve bilfiil muvaffak da olmuştur.

Sonuç

Bütün ömrü boyunca hep müsbet hareket etmiş olan Said Nursi bunun zarurî bir lâzımı olarak her türlü menfînin de karşısında bulunmuştur. O büyük mürşidin bütün tarihçe-i hayatı ve beşerin istifadesine sunduğu yüz otuz parçadan mürekkep Risale-i Nur Külliyyatı birlikte mütalâa edildiğinde, bu hakikat daha açık ve berrak olarak kendini göstermektedir.

25 Nursi, *Lem'alar*, 2011, İstanbul, RNK, s. 170.